

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PRIITA PIKAMÄEA
přednesené dne 26. října 2020¹

Věc C-481/19

DB
proti
Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)
za účasti
Presidenza del Consiglio dei Ministri

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie)]

„Řízení o předběžné otázce – Sbližování právních předpisů – Zneužívání trhu – Směrnice 2003/6/ES – Článek 14 odst. 3 – Nařízení (EU) 596/2014 – Článek 30 odst. 1 písm. b) – Neposkytnutí spolupráce příslušným orgánům – Správní sankce nebo jiná správní opatření – Výklad v souladu se základními právy – Články 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie – Právo nevypovídat – Rozsah“

1. V projednávané věci byla Soudnímu dvoru ze strany Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu a platnosti článku 14 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES ze dne 28. ledna 2003 o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu)² a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES³, které ukládají členským státům povinnost uložit sankce za nesplnění povinnosti poskytnout spolupráci orgánu odpovědnému za dohled nad fungováním trhu (dále jen „orgán dohledu“).

2. Předmětem otázek, jež Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) položil Soudnímu dvoru, konkrétně je, zda mohou být tato ustanovení vykládána způsobem slučitelným s právem nevypovídat (*nemo tenetur se detegere*) vyplývajícím z článků 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), a případně jaký rozsah má být tomuto právu přiznán.

3. Stručně řečeno se má Soudní dvůr v rozsudku, který bude vydán, vyslovit k několika citlivým právním otázkám, zejména možnosti uplatnit právo nevypovídat v rámci správního řízení, ve kterém může být uložena sankce trestní povahy, a dále k přesnému rozsahu takového práva, jehož určení komplikuje tvrzený rozpor mezi relevantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) a judikaturou Soudního dvora v této oblasti.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2003, L 96, s. 16; Zvl. vyd. 06/04 s. 367.

3 – Úř. věst. 2014, L 173, s. 1.

I. Právní rámec

A. EÚLP

4. Článek 6 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“) stanoví:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o [...] oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

[...]

2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

[...]“

B. Unijní právo

1. Listina

5. Článek 47 odst. 2 Listiny zní:

„Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem [...]“

6. V souladu s ustanovením čl. 48 odst. 1 Listiny platí:

„Každý obviněný se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

2. Směrnice 2003/6

7. Článek 12 směrnice 2003/6 stanoví:

„1. Příslušný orgán musí mít veškeré dohlížecí a vyšetřovací pravomoci, které jsou nezbytné pro výkon jeho funkcí. Tyto pravomoci vykonává

- a) přímo nebo
- b) ve spolupráci s jinými orgány nebo tržními podniky nebo
- c) v rámci své odpovědnosti prostřednictvím přenesení pravomocí na jiné orgány nebo tržní podniky nebo
- d) prostřednictvím návrhu podaného příslušným justičním orgánům.

2. Aniž je dotčen čl. 6 odst. 7, jsou pravomoci uvedené v odstavci 1 tohoto článku vykonávány v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zahrnují přinejmenším právo

[...]

- b) požadovat informace od každé osoby, včetně těch, které se postupně zapojily do předávání příkazů nebo provádění dotyčných operací, jakož i jejich zmocnitelů, a je-li třeba, předvolat a vyslechnout každou takovou osobu;

[...]“

8. Článek 14 této směrnice stanoví:

„1. Aniž je dotčeno právo členského státu ukládat tresty, zajišťují členské státy v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy, aby mohla být přijata vhodná správní opatření nebo ukládány správní sankce proti osobám odpovědným za porušení opatření přijatých k provedení této směrnice. Členské státy zajistí, aby tato opatření byla účinná, přiměřená a odrazující.

2. Postupem podle čl. 17 odst. 2 vypracuje Komise pro informaci seznam správních opatření a sankcí uvedených v odstavci 1.

3. Členské státy stanoví sankce, které mají být uvaleny za neposkytnutí spolupráce při vyšetřování podle článku 12.

4. Členské státy zajistí, aby příslušný orgán mohl sdělit veřejnosti každé opatření nebo sankci, která bude uvalena za nedodržení opatření přijatých při provádění této směrnice, ledaže by toto sdělení vážně ohrozilo finanční trhy nebo způsobilo nepřiměřenou škodu zúčastněným osobám.“

3. Nařízení č. 596/2014

9. Článek 23 nařízení č. 596/2014, nadepsaný „Pravomoci příslušných orgánů“, stanoví:

„1. Příslušné orgány vykonávají své funkce a pravomoci některým z následujících způsobů:

- a) přímo;
- b) ve spolupráci s jinými orgány nebo podniky na trhu;
- c) v rámci své odpovědnosti přenesením pravomoci na jiné orgány nebo podniky na trhu;
- d) podáním žádosti u příslušných soudních orgánů.

2. Aby mohly plnit své povinnosti podle tohoto nařízení, musí mít příslušné orgány v souladu s vnitrostátním právem alespoň tyto dohledové a vyšetřovací pravomoci:

[...]

- b) požadovat informace od jakékoli osoby, včetně těch, které se postupně zúčastňují předávání pokynů nebo provádění příslušných operací, jakož i jejich nadřízených, a pokud je to nutné, předvolat a vyslechnout každou takovou osobu za účelem získání informací;

[...]“

10. Článek 30 tohoto nařízení, nadepsaný „Správní sankce a jiná správní opatření“ stanoví:

„1. Aniž jsou dotčeny trestní sankce a aniž jsou dotčeny dohledové pravomoci příslušných orgánů v souladu s článkem 23, členské státy poskytnou v souladu s vnitrostátním právem příslušným orgánům pravomoc přijmout příslušné správní sankce a jiná správní opatření v případě alespoň těchto porušení:

[...]

b) neposkytnutí spolupráce či nevyhovění v souvislosti s vyšetřováním, kontrolou nebo žádostí podle čl. 23 odst. 2.

[...]“

C. Italské právo

11. Italská republika provedla směrnici 2003/6 článkem 9 legge n. 62 – Disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee. Legge comunitaria 2004 (zákon č. 62, který stanoví ustanovení pro splnění závazků vyplývajících z členství Itálie v Evropských společenstvích – zákon provádějící předpisy Společenství z roku 2004) ze dne 18. dubna 2005 (GURI č. 96 ze dne 27. dubna 2005, řádný doplněk ke GURI č. 76). Tímto článkem byla do Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge n. 52 (konsolidované znění ustanovení o finančním zprostředkování na základě článků 8 a 21 zákona č. 52) ze dne 6. února 1996 (dále jen „konsolidované znění“), které je obsaženo v decreto legislativo n. 58 (legislativní nařízení č. 58) ze dne 24. února 1998 (řádný doplněk ke GURI č. 71 ze dne 26. března 1998) začleněna řada ustanovení, mimo jiné článek 187a, který upravuje správní delikt obchodování zasvěcených osob, a článek 187n, který stanoví sankce, jež lze uložit na neposkytnutí spolupráce při vyšetřování.

12. Článek 187a TUF, ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení, byl nadepsaný „delikt obchodování zasvěcených osob“ a zněl takto:

„1. Aniž jsou dotčeny trestní sankce, pokud je skutek trestným činem, bude potrestán peněžitou správní sankcí ve výši dvaceti tisíc eur až tři miliony eur každý, kdo disponuje důvěrnými informacemi z důvodu, že je členem správních, řídicích nebo dozorčích orgánů emitenta nebo má podíl na kapitálu emitenta, nebo v souvislosti s výkonem zaměstnání, povolání nebo funkce, včetně veřejné funkce, nebo úřadu a

- a) koupí, prodá nebo provede jiné transakce, přímo nebo nepřímo, na vlastní účet nebo na účet třetích osob, s finančními nástroji za použití těchto informací;
- b) sdělí tyto informace jiným osobám mimo běžný výkon zaměstnání, povolání, funkce nebo úřadu;
- c) na základě těchto informací doporučí jiné osobě, aby provedla některou z transakcí uvedených pod písmenem a), nebo k tomu tuto osobu navádí.

2. Sankce stanovená v odstavci 1 bude uložena rovněž každému, kdo disponuje důvěrnými informacemi z důvodu, že plánuje spáchat nebo spáchal trestný čin, a učiní některé z jednání uvedených v tomtéž odstavci 1.

[...]

4. Sankce stanovená v odstavci 1 bude uložena rovněž každému, kdo disponuje důvěrnými informacemi a je mu známo, nebo by mu mělo být známo, pokud by postupoval s řádnou péčí, že jde o důvěrné informace, a učiní některé z jednání uvedených v tomtéž odstavci.

5. Pokud se peněžité sankce jeví i přes uplatnění horní hranice jako nedostačující s ohledem na osobní vlastnosti osoby, která se tohoto protiprávního jednání dopustila, nebo na hodnotu výnosu či zisku dosaženého tímto protiprávním jednáním, zvyšují se peněžité správní sankce stanovené v odstavcích 1, 2 a 4 až na trojnásobek jejich výše nebo až na částku odpovídající desetinásobku výnosu či zisku dosaženého protiprávním jednáním, je-li tato částka vyšší.

[...]“

13. Článek 187n konsolidovaného znění, ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení, byl nadepsán „Ochrana činnosti dohledu ze strany Consob“ a stanovil:

„1. Vyjma případů upravených článkem 2638 codice civile [občanský zákoník] může být každé osobě, která nesplní v určené lhůtě výzvu ze strany Consob nebo způsobí prodlení v plnění jejich povinností, uložena peněžité správní sankce ve výši deset tisíc eur až dvě stě tisíc eur.“

14. Tentýž článek 187n konsolidovaného znění v platném znění, nadepsaný „Ochrana činnosti dohledu ze strany Italské národní banky a Consob“, zní:

„1. Vyjma případů upravených článkem 2638 codice civile [občanský zákoník] bude každému, kdo nevyhoví v určené lhůtě žádosti Banca d'Italia [Italská národní banka] a Consob nebo neposkytne těmto orgánům spolupráci pro účely výkonu jejich dohledových funkcí, nebo způsobí prodlení v plnění jejich povinností, uložena sankce podle tohoto článku.

1a Dopustí-li se porušení předpisů fyzická osoba, lze jí uložit peněžitou správní sankci ve výši deset tisíc eur až pět milionů eur.

1b Dopustí-li se porušení předpisů obchodní společnost nebo instituce, lze jí uložit peněžitou správní sankci ve výši deset tisíc eur až pět milionů eur, nebo ve výši deseti procent obrátu, pokud tato částka přesahuje pět milionů eur a výši obrátu lze určit na základě čl. 195 odst. 1a. Aniž jsou dotčena ustanovení vztahující se na obchodní společnosti a instituce, u kterých bylo zjištěno porušení předpisů, uplatní se v případech stanovených v čl. 190a odst. 1 písm. a) peněžité správní sankce stanovená v odstavci 1a na zástupce nebo zaměstnance dotýčné obchodní společnosti nebo instituce.

1c Je-li výhoda, již pachatel obdržel po porušení předpisů, vyšší než horní hranice stanovené v tomto článku, uloží se peněžité správní sankce ve výši dvojnásobku hodnoty získané výhody, pokud lze tuto hodnotu určit.“

II. Skutkový základ sporu v původním řízení, původní řízení a předběžné otázky

15. Rozhodnutím č. 18199 ze dne 18. května 2012 uložila Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (Národní komise pro trh cenných papírů, Itálie) panu DB peněžité sankce za správní delikt obchodování zasvěcených osob ve dvou skutkových podstatách, a to obchodování zasvěcených osob a nedovolené sdělení důvěrných informací, jehož se dopustil v období mezi 19. a 26. únorem 2009. Rovněž mu uložila peněžitou sankci ve výši 50 000 eur za správní delikt stanovený v článku 187n konsolidovaného znění z důvodu, že několikrát odložil datum slyšení, na které byl předvolán jako osoba, které jsou známy skutkové okolnosti, a že odmítl odpovědět na otázky, které

mu byly položeny, když se na slyšení dostavil. Kromě toho Consob uložila panu DB trest ztráty cti stanovený v čl. 187c odst. 1 konsolidovaného znění na dobu osmnácti měsíců a nařídila zabavení částky ve výši odpovídající zisku nebo prostředkům vynaloženým na jeho dosažení na základě článku 187e konsolidovaného znění.

16. V původním řízení, v jehož rámci byla podána tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, DB nejprve podal námitku ke Corte d'appello di Roma (odvolací soud v Římě, Itálie), ve které uplatňoval mimo jiné protiprávnost sankce, která mu byla uložena podle článku 187n legislativního nařízení č. 58 ze dne 24. února 1998. Tato námitka byla zamítnuta a DB následně podal kasační opravný prostředek. Usnesením ze dne 16. února 2018 položil Corte suprema di cassazione (kasační soud, Itálie) dvě otázky, o kterých měl ve vedlejších řízení rozhodnout Corte costituzionale (Ústavní soud).

17. První z těchto otázek se týkala článku 187n konsolidovaného znění, jak byl začleněn článkem 9 zákona č. 62 ze dne 18. dubna 2005, jelikož tento článek stanoví sankce za nesplnění žádosti Consob v určené lhůtě nebo způsobení prodlení v plnění jejích povinností, a to i v případech, kdy se takového jednání dopustila osoba, kterou Consob v rámci výkonu svých dohledových funkcí vyšetřuje pro delikt obchodování zasvěcených osob.

18. V předkládacím rozhodnutí Corte costituzionale (Ústavní soud) uvádí, že článek 187n porušuje několik zásad vyplývajících jednak z vnitrostátního práva (právo na obhajobu zakotvené v čl. 24 druhém pododstavci italské ústavy a zásadu rovnosti účastníků řízení zakotvenou v jejím čl. 111 druhém pododstavci), jednak z mezinárodního práva a unijního práva (právo na spravedlivý proces zakotvené v článku 6 EÚLP, článku 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a v článku 47 Listiny), přičemž porušení posledně uvedených zásad může podle článku 11 a čl. 117 prvního pododstavce italské ústavy zakládat protiústavnost dotyčného ustanovení.

19. Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) má za to, že „právo nevypovídat“ vyplývající z ústavních předpisů a z ustanovení unijního a mezinárodního práva zřejmě nemůže být důvodem pro odmítnutí dostavit se na slyšení nařízené ze strany Consob ani opožděné dostavení se na takové slyšení, pokud je zaručeno právo dotyčné osoby neodpovídat na otázky, které jí budou na tomto slyšení položeny, což v projednávané věci zaručeno nebylo.

20. Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) má totiž za to, že ustanovení článku 187n konsolidovaného znění, ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení i v platném znění, se vztahují i na případ, kdy je osobní slyšení nařízeno ve vztahu k osobě, kterou již Consob na základě informací, které má k dispozici, označila za možného pachatele protiprávního jednání, jehož vyšetření spadá do její pravomoci. Je tedy třeba určit, zda lze právo nevypovídat uplatnit nejen v rámci trestního řízení, ale rovněž v rámci slyšení nařízených ze strany Consob v rámci její dohledové činnosti. Argumenty vycházející na jedné straně z článku 24 italské Ústavy a na druhé straně z článku 6 EÚLP, jak jej vykládá ESLP, podle uvedeného soudu svědčí ve prospěch kladné odpovědi na tuto otázku.

21. V případě opačného závěru by podle něj hrozilo nebezpečí, že z důvodu povinnosti spolupráce s orgánem dohledu by mohla být proti osobě podezřelé ze správního deliktu, za který je možné uložit sankci „trestní“ povahy, podána pro stejný skutek i obžaloba v trestním řízení. Podle italského práva je totiž obchodování zasvěcených osob správním deliktem (článek 187a TUF) a zároveň trestným činem (článek 184 TUF). Řízení použitelná v této oblasti mohou být zahájena a vedena souběžně, jak tomu bylo i ve věci DB, pokud je to v souladu se zásadou ne bis in idem⁴.

22. Kromě toho Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) tvrdí, že uvedené pochybnosti jsou podloženy i judikaturou ESLP týkající se článku 6 EÚLP.

⁴ – V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 20. března 2018, Garlsson Real Estate a další (C-537/16, EU:C:2018:193, body 42 až 63).

23. Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) uvádí, že jelikož byl článek 187n konsolidovaného znění zaveden do italského právního řádu k provedení konkrétní povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a nyní přesně odráží ustanovení čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014, přičemž tato dvě ustanovení zřejmě ukládají orgánům dohledu členských států také povinnost uložit sankce tomu, kdo se dopustil jednání zakládajícího porušení předpisů spadající do jejich působnosti a odmítne vypovídat na slyšení, mohlo by to znamenat, že pokud bude článek 187n konsolidovaného znění prohlášen za protiústavní, dojde tím k porušení unijního práva. Vystávají tedy pochybnosti, zda je taková povinnost uložit sankce slučitelná s články 47 a 48 Listiny, které zřejmě rovněž uznávají základní právo jednotlivce nevystavit se trestnímu stíhání a nebýt nucen učinit prohlášení mající povahu přiznání, a to ve stejných mezích, jaké vyplývají z článku 6 EÚLP a článku 24 italské Ústavy.

24. V tomto ohledu Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) podotýká, že je obeznámen s judikaturou Soudního dvora Evropské unie týkající se práva nevypovídat v oblasti protisoutěžních jednání, která však stanoví povinnost pachatele odpovědět na čistě skutkové otázky a tím podle jeho názoru podstatně omezuje rozsah působnosti zásady *nemo tenetur se detegere*, ze které, pokud jde o trestní věci, vyplývá právo dotyčné osoby nevystavit se svou výpovědí, ani nepřímo, nebezpečí trestního stíhání. Zmíněný soud uvádí, že tato judikatura – která byla podle něj vytvořena ve vztahu k právníkům, a nikoli fyzickým osobám, a to v převážné většině před přijetím Listiny a před tím, než byla Listině přiznána stejná právní síla jako Smlouvám – se jeví být jen obtížně slučitelná s „trestní“ povahou správních sankcí stanovených v italském právním řádu za delikt obchodování zasvěcených osob, již uznal sám Soudní dvůr v rozsudku *Di Puma a Zecca*⁵. Tato povaha podle zmíněného soudu vyžaduje, aby byla osobě podezřelá ze spáchání protiprávního jednání poskytnuta obdobná záruka, jaká je uznávána v trestních věcech.

25. Navíc se Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) domnívá, že judikatura Soudního dvora není plně v souladu s judikaturou ESLP, která naopak zřejmě uznává širší rozsah práva nevypovídat svědčícího obviněnému, a to i v rámci správního řízení týkajícího se uložení sankcí „trestní“ povahy.

26. Vzhledem k tomu, že Soudní dvůr ani unijní normotvůrce se dosud nezabývali otázkou, zda články 47 a 48 Listiny vyžadují, s ohledem na judikaturu ESLP týkající se článku 6 EÚLP, aby bylo toto právo uznáno i ve správním řízení, ve kterém může být uložena sankce „trestní“ povahy, považuje předkládající soud za nezbytné před tím, než rozhodne o otázce ústavnosti, která mu byla předložena, podat k Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se upřesnění výkladu a případně platnosti článku 14 odst. 3 směrnice 2003/6, která je použitelná z důvodu časové působnosti, jakož i článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014, s ohledem na články 47 a 48 Listiny. Zejména je podle jeho názoru třeba určit, zda tato ustanovení umožňují členskému státu neuložit sankci za odmítnutí odpovědět na otázky položené orgánem dohledu v případě, že by z nich mohla vyplývat odpovědnost za protiprávní jednání, za které mohou být uloženy trestní sankce nebo správní sankce „trestní“ povahy.

27. Za těchto podmínek se Corte costituzionale (Ústavní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6/ES, který je použitelný z důvodu časové působnosti, a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 vykládány v tom smyslu, že umožňují členskému státu, aby neuložil sankce osobě, která odmítá odpovědět na otázky příslušného orgánu, z nichž může vyplynout její odpovědnost za protiprávní jednání, za které mohou být uloženy správní sankce „trestní“ povahy?

5 – Rozsudek ze dne 20. března 2018 (spojené věci C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192).

2) V případě záporné odpovědi na tuto první předběžnou otázku, jsou čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6, který je použitelný z důvodu časové působnosti, a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 slučitelné s články 47 a 48 [Listiny], a to i ve světle judikatury [ESLP] týkající se článku 6 EÚLP a ústavních tradic společných členským státům, v rozsahu, v němž ukládají povinnost sankcionovat i osobu, která odmítá odpovědět na otázky příslušného orgánu, z nichž může vyplynout její odpovědnost za protiprávní jednání, za které za které mohou být uloženy správní sankce „trestní povahy?“

III. Řízení před Soudním dvorem

28. Písemné vyjádření k těmto otázkám předložili DB, italská a španělská vláda, Rada Evropské unie, Evropský parlament a Evropská komise.

29. Stejně zúčastněné strany přednesly řeči na jednání konaném dne 13. července 2020.

IV. Analýza

A. K přípustnosti předběžných otázek

30. Rada v písemném vyjádření podotýká, že Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) v předkládacím rozhodnutí uvádí, že na skutkové okolnosti věci v původním řízení je z důvodu časové působnosti použitelná pouze směrnice 2003/6, zatímco v současnosti je tato oblast upravena nařízením č. 596/2014, kterým byla tato směrnice zrušena a které nemá jinak k dotčenému vnitrostátnímu řízení žádný vztah.

31. Tím, že Corte costituzionale (Ústavní soud) zdůrazňuje, že jediným relevantním ustanovením ve vztahu k věci v původním řízení je čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6, konkludentně tím podle Rady uznává, že otázky týkající se výkladu a platnosti článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 nejsou nezbytné pro rozhodnutí sporu v původním řízení, ale v zásadě směřují k upřesnění normativního stavu do budoucna.

32. Nejprve je tedy třeba položit otázku, zda je i čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 relevantní k tomu, aby mohl Corte costituzionale (Ústavní soud) rozhodnout o podání Corte suprema di cassazione (kasační soud).

33. V tomto ohledu je třeba předně připomenout, že podle ustálené judikatury se na otázky týkající se výkladu práva Unie položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnout o žádosti pouze ve výjimečných případech, pokud je zjevné, že požadovaný výklad unijního práva nebo přezkum platnosti nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny, jakož i pro pochopení důvodů, proč má vnitrostátní soud za to, že potřebuje odpovědi na tyto otázky pro účely vyřešení sporu, který před ním probíhá⁶.

34. V projednávané věci je podle mého názoru tento argument Rady zřejmě postaven na závěru, že předkládací rozhodnutí nesplňuje požadavky stanovené v čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora, jelikož neuvádí na jedné straně důvody, na základě kterých má Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) pochybnosti o výkladu nebo platnosti nařízení č. 596/2014, a na druhé straně neprokazuje

6 – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 12. prosince 2019, Slovenské elektrárne (C-376/18, EU:C:2019:1068, bod 24 a citovaná judikatura).

vztah, který spadá mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými ve sporu v původním řízení. Tyto právní mezery by podle Rady vedly k tomu, že by Soudní dvůr podal poradní stanovisko k hypotetickým otázkám, a tudíž zakládají částečnou nepřipustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

35. S tímto názorem nemohu z níže uvedených důvodů souhlasit.

36. Pokud jde o první část požadavku stanoveného v čl. 94 písm. c) jednacího řádu, podotýkám, že v předkládacím rozhodnutí Corte costituzionale (Ústavní soud) jasně uvádí, že důvodem požadovaného výkladu je skutečnost, že případným prohlášením článku 187n konsolidovaného znění za protiústavní by mohlo zároveň dojít k nesplnění povinnosti uložit sankci, která v současnosti vyplývá z čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014. Podle mého názoru tak Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) konkludentně uznal, že jeho rozhodnutí se bude vztahovat nejen na článek 187n konsolidovaného znění ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení, ale rovněž na totéž ustanovení v platném znění. Ve skutečnosti totiž, jak konstatuje Komise ve svém písemném vyjádření, z článku 27 legge n. 87 – Norme sulla costituzione e sul funzionamento della Corte costituzionale (zákon č. 87, kterým se přijímají ustanovení Ústavy a ustanovení o fungování Ústavního soudu) ze dne 11. března 1953 (GURI č. 62 ze dne 14. března 1953) vyplývá, že pokud Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) vyhoví návrhu nebo stížnosti týkající se ústavnosti zákona nebo aktu s mocí zákona, vztahuje se jeho rozhodnutí, v mezích předmětu žádosti nebo stížnosti, nejen na právní ustanovení, která jsou protiústavní, ale rovněž na ta ustanovení, která se *stala protiústavními v důsledku vydaného rozhodnutí*. Skutečnost, že v předkládacím rozhodnutí není výslovně uveden odkaz na toto ustanovení, které vymezuje rozsah působnosti rozhodnutí, jímž bylo vyhověno žádosti nebo stížnosti týkající se ústavnosti, způsobem, který se nijak neliší od způsobů uplatňovaných u jiných ústavních soudů v Unii, zjevně není dostačujícím důvodem pro závěr, že nebyla splněna první část uvedeného požadavku.

37. Pokud jde o druhou část zmíněného požadavku, stačí zmínit, že v předkládacím rozhodnutí Corte costituzionale (Ústavní soud) uvádí, že dotčené vnitrostátní ustanovení, tedy článek 187n konsolidovaného znění, prováděl v rozhodné době z hlediska skutečností v původním řízení do vnitrostátního práva čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a v současné době odpovídá článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014. Ačkoli je pravda, že „právní úpravou použitelnou v původním řízení“ je článek 187n konsolidovaného znění ve znění, kterým byla do vnitrostátního práva provedena směrnice 2003/6, je zároveň pravda, že s ohledem na vzájemnou soudržnost ustanovení směrnice 2003/6 a nařízení č. 596/2014 je namístě považovat vztah mezi posledně uvedeným nařízením a právní úpravou použitelnou v původním řízení za prokázaný.

38. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby předběžné otázky prohlásil za přípustné.

B. K věci samé

1. Přeformulování předběžných otázek

39. Ze znění předkládacího rozhodnutí vyplývá, že Corte costituzionale (Ústavní soud) žádá mimo jiné o upřesnění rozsahu, který má přiznat právu nevypovídat svědčícímu fyzickým osobám z důvodu údajného nesouladu judikatury ESLP a judikatury Soudního dvora v tomto bodě⁷.

40. Vzhledem ke znění předběžných otázek a skutečnosti, že posouzení druhé předběžné otázky závisí na odpovědi na první předběžnou otázku, podle mého názoru hrozí, že se Soudní dvůr v rozsudku, který bude vydán, posouzením této problematiky nebude zabývat.

⁷ – Viz bod 9.2 předkládacího rozhodnutí.

41. Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu, která mu umožní formulovat jeho nález týkající se ústavnosti, je proto podle mého názoru nutné otázky, které položil Soudnímu dvoru, přeformulovat.

42. Je totiž třeba připomenout, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU je pravomoc Soudního dvora přeformulovat otázky, které jsou mu položeny, odůvodněna skutečností, že mu přísluší poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen⁸.

43. Na druhé straně podotýkám, že přeformulování předběžných otázek je obecně citlivou záležitostí, která vyžaduje velmi obezřetný přístup ze strany Soudního dvora, aby nijak neomezil pravomoc předkládajícího soudu, kterému jedinému přísluší posoudit jak relevanci právních otázek, které vyvstaly ve sporu, který mu byl předložen, tak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku⁹.

44. V projednávané věci navrhly některé ze zúčastněných stran, aby byla první předběžná otázka přeformulována tak, že její podstatou je, zda musí být čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014, *vykládané ve světle článků 47 a 48 Listiny*, vykládány v tom smyslu, že umožňují členským státům neuložit sankce osobě, která odmítla odpovědět na otázky orgánu dohledu, z nichž by mohla vyplývat její odpovědnost za porušení předpisů, za které mohou být uloženy správní sankce trestní povahy.

45. Takové přeformulované znění by podle mého názoru zkreslilo předmět první předběžné otázky, tedy zda *je vůbec možné*, aby členské státy při přijetí opatření směřujících k provedení nebo uplatňování daného předpisu vyložily uvedená ustanovení v souladu s právem nevypovídat, a fakticky by obešlo problematiku související s platností dotčených ustanovení, která je předmětem druhé předběžné otázky.

46. Aby k tomu nedošlo, musí přeformulování podle mého názoru směřovat k otázce, zda *je s ohledem na znění článku 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 možné* vykládat tato ustanovení v souladu se základními právy, zejména právem nevypovídat, jež jsou zakotvena v článcích 47 a 48 Listiny, nebo zda by byl takový výklad naopak *contra legem*. Je zřejmé, že pokud je odpověď kladná, jakékoli pochybnosti o platnosti těchto ustanovení ve vztahu k uvedeným článkům Listiny pominou. Kromě toho by přeformulované znění otázky mělo umožnit Soudnímu dvoru, aby se vyslovil k problematice přesného rozsahu práva nevypovídat, jak je popsáno v bodě 39 tohoto stanoviska.

47. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby obě předběžné otázky položené předkládajícím soudem přeformuloval takto:

Jaký rozsah má být přiznán právu nevypovídat svědčícímu fyzickým osobám, jež vyplývá z článků 47 a 48 Listiny, s ohledem na judikaturu ESLP a judikaturu [Soudního dvora] v oblasti protisoutěžních jednání, za předpokladu, že znění článku 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 umožňuje výklad těchto ustanovení v souladu s uvedeným právem?

8 – Viz rozsudek ze dne 14. května 2020, T-Systems Magyarország (C-263/19, EU:C:2020:373, bod 45 a citovaná judikatura).

9 – Viz rozsudek ze dne 22. února 2018, Kubota (UK) a EP Barrus (C-545/16, EU:C:2018:101, bod 18 a citovaná judikatura).

2. Posouzení přeformulované otázky

48. V souladu s vnitřní logikou přeformulované otázky ověřím, zda je s ohledem na znění dotčených článků možný jejich výklad v souladu s právem nevypovídat, jelikož pokud takový výklad možný je, nelze zpochybnit jejich platnost. To závisí na otázce, zda tato ustanovení mají být chápána v tom smyslu, že neukládají členským státům povinnost uložit sankce osobám, které odmítnout odpovědět na otázky orgánu dohledu, z nichž by mohla vyplývat jejich odpovědnost za protiprávní jednání, za které mohou být uloženy správní sankce trestní povahy¹⁰ [(část b)]. Je však třeba uvést, že tato otázka předpokládá kladnou odpověď na otázku, zda právo nevypovídat *platí* nejen v trestním řízení, ale také ve správním řízení, ve kterém mohou být uloženy uvedené sankce. Ačkoli předkládající soud předkládá řadu argumentů svědčících ve prospěch takové odpovědi, žádá zřejmě Soudní dvůr, aby rozptýlil veškeré zbývající pochybnosti v této záležitosti. Tomuto bodu se budu věnovat jako prvnímu [(část a)]. Nakonec se vyjádřím k tomu, jaký rozsah má být v tomto kontextu přiznán právu nevypovídat vyplývajícímu z článků 47 a 48 Listiny [(část c)].

a) K uznání práva nevypovídat ve správním řízení, ve kterém mohou být uloženy sankce trestní povahy

49. Nejprve je třeba poznamenat, že ani čl. 47 odst. 2 (právo na spravedlivý proces), ani čl. 48 odst. 2 (presumpce nevinny) Listiny právo nevypovídat výslovně nezakotvují.

50. Nicméně v souladu s ustanovením o homogenitě obsaženým v čl. 52 odst. 3 Listiny, podle kterého jsou smysl a rozsah práv zaručených Listinou, odpovídajících právům zaručeným EÚLP, „stejně jako ty, které jim přikládá“ odpovídající článek EÚLP, je ve vysvětlení k Listině uvedeno, pokud jde o její čl. 47 odst. 2, že „se záruky přiznané článkem 6 odst. 1 EÚLP uplatňují v Unii obdobným způsobem“, a pokud jde o její čl. 48 odst. 2, že toto právo má „stejný smysl a rozsah“ jako právo zaručené článkem 6 odst. 2 EÚLP¹¹.

51. Ačkoli je pravda, že ani znění článku 6 EÚLP neobsahuje žádný odkaz na právo nevypovídat, je třeba připomenout, že ESLP opakovaně rozhodl, že neohledně na neexistenci takového výslovného uznání představuje právo nevypovídat a právo nevystavit se nebezpečí trestního stíhání, které je součástí práva nevypovídat, „obecně uznávané zásady mezinárodního práva, jež jsou podstatou práva na spravedlivý proces zakotveného v článku 6 [EÚLP]“¹².

52. Pokud jde o rozsah věcné působnosti článku 6 EÚLP, z jeho znění vyplývá, že jeho trestněprávní složka je použitelná ve všech věcech, kdy bylo vzneseno „obvinění [v trestní věci]“.

53. V této souvislosti je obecně známou skutečností, že ESLP uplatňuje široký výklad pojmu „trestní věci“ v tom smyslu, že zahrnuje nejen řízení, ve kterých mohou být uloženy sankce, jež vnitrostátní zákonodárce zařadil do oblasti trestního práva, ale rovněž na řízení, která podle téhož zákonodárce spadají do oblasti správního, daňového nebo kárného práva, avšak mají v zásadě trestní povahu.

10 – Francouzský výraz „caractère punitif“ uvedený v předběžné otázce jsem nahradil výrazem „caractère pénal“, jelikož podle předkládajícího rozhodnutí prvně uvedený výraz zřejmě vychází ze skutečnosti, že jsou splněna kritéria vyplývající z rozsudku ze dne 5. června 2012, Bonda (C-489/10, EU:C:2012:319).

11 – Úř. věst. 2007, C 303, s. 17.

12 – Viz rozsudky ESLP ze dne 25. února 1993, Funke v. Francie (CE:ECHR:1993:0225JUD001082884, bod 44), a ze dne 28. října 1994, Murray v. Spojené království (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 45).

Takový autonomní výklad vychází z kritérií vytvořených v rozsudku Engel¹³, jež Soudní dvůr následně potvrdil v rozsudku Bonda¹⁴, a to právní kvalifikace porušení v rámci vnitrostátního práva, povaha tohoto porušení a stupeň přísnosti sankce, která hrozí dotčené osobě (dále jen „kritéria podle rozsudku Bonda“).

54. Na tomto místě je vhodné stručně shrnout tato kritéria, jak jsou popsána v judikatuře ESLP¹⁵.

55. První kritérium, týkající se právní kvalifikace porušení v rámci vnitrostátního práva, není relevantní, pokud jde o sankci kvalifikovanou jako správní¹⁶. V takovém případě je potřeba posoudit zbývající dvě kritéria.

56. Druhým kritériem, které se týká skutečné povahy porušení, se posuzuje na základě několika faktorů, přičemž se má za to, že porušení je trestní povahy, zejména pokud sankce stanovená ve vnitrostátním právu může být uložena široké veřejnosti, a nikoli pouze přesně vymezenému okruhu osob¹⁷, pokud tato sankce svou povahou sleduje preventivní nebo represivní cíle¹⁸, a nikoli pouze náhradu majetkové škody¹⁹, a pokud vnitrostátní ustanovení, které sankci stanoví, chrání právní zájem, který je obvykle chráněn trestním právem²⁰.

57. Třetí kritérium se týká mimo jiné stupně přísnosti sankce, která hrozí dotčené osobě, přičemž ten se posuzuje na základě sankce, kterou lze *a priori* uložit dotyčné osobě, a nikoli sankce, která byla skutečně uložena²¹. Trest odnětí svobody je z podstaty věci trestní povahy²², stejně jako peněžité sankce, které se v případě nezaplacení mění na trest odnětí svobody, nebo se kterými je spojen záznam v rejstříku trestů²³.

58. Druhé a třetí kritérium jsou v zásadě alternativní. Možné je však i jejich kumulativní posouzení, pokud by analýza každého z nich samostatně neumožnila jednoznačně určit, zda jde o trestní obvinění²⁴.

59. Pokud z posouzení vycházejícího z těchto kritérií vyplývá, že v dotčeném správním řízení může být uložena sankce spadající mezi „trestní věci“, uplatní se *celý soubor* záruk spojený s trestněprávní složkou článku 6 EÚLP, tedy včetně práva nevypovídat. Pokud totiž ESLP dospěje k závěru, že v posuzovaném řízení může být uložena sankce trestní povahy, nevystává žádná další otázka ohledně použitelnosti konkrétního dotčeného práva, jelikož jeho použitelnost je nevyhnutelným důsledkem takové kvalifikace dané sankce²⁵.

13 – Rozsudek ESLP ze dne 8. června 1976, Engel a další v. Nizozemsko (CE:ECHR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

14 – Rozsudek ze dne 5. června 2012 (C-489/10, EU:C:2012:319, body 37 až 43). Viz rovněž rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 35).

15 – Pokud jde o vyčerpávající popis těchto kritérií, viz stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Bonda (C-489/10, EU:C:2011:845, body 47 až 50), a stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Menci (C-524/15, EU:C:2017:667, body 44 až 48).

16 – Rozsudek ESLP ze dne 8. června 1976, Engel a další v. Nizozemsko (CE:ECHR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

17 – Rozsudek ESLP ze dne 2. září 1998, Lauko v. Slovensko (CE:ECHR:1998:0902JUD002613895, bod 58).

18 – Rozsudek ESLP ze dne 25. června 2009, Maresti v. Chorvatsko (CE:ECHR:2009:0625JUD005575907, bod 59).

19 – Rozsudek ESLP ze dne 23. listopadu 2006, Jussila v. Finsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, bod 38).

20 – Rozsudek ESLP ze dne 4. března 2014, Grande Stevens a další v. Itálie (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 90).

21 – Rozsudek ESLP ze dne 4. března 2014, Grande Stevens a další v. Itálie (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 98).

22 – Rozsudek ESLP ze dne 8. června 1976, Engel a další v. Nizozemsko (CE:ECHR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

23 – Rozsudek ESLP ze dne 31. května 2011, Zugic v. Chorvatsko (CE:ECHR:2011:0531JUD000369908, bod 68).

24 – Rozsudek ESLP ze dne 23. listopadu 2006, Jussila v. Finsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, body 30 a 31).

25 – Viz zejména rozsudek ESLP ze dne 4. března 2014, Grande Stevens a další v. Itálie (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 101), ve kterém ESLP na závěr posouzení týkajícího se použitelnosti článku 6 EÚLP uvedl: „Soud dospěl k závěru, že pokuty uložené stěžovatelům jsou trestní povahy, a tudíž je v projednávané věci použitelný čl. 6 odst. 1 v rozsahu jeho trestněprávní složky“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

60. Každopádně je třeba zdůraznit, jak správně uvádí předkládající soud, že právo nevypovídat svědčící osobám, které odmítly odpovědět na otázky správních orgánů ve správním řízení týkajícím se šetření správních deliktů, již bylo v mnoha případech uznáno. ESLP v nich za rozhodující hledisko považoval právě trestní povahu sankcí, jež mohl správní orgán uložit za protiprávní jednání, které bylo předmětem jím vedeného vyšetřování²⁶.

61. S ohledem na výše uvedené je třeba učinit závěr, že pokud jsou posuzované sankce na základě kritérií podle rozsudku Bonda kvalifikovány jako trestní, musí být právo nevypovídat automaticky uznáno.

b) K možnosti vykládat dotčená ustanovení v souladu s právem nevypovídat

62. V této fázi je třeba určit, zda s ohledem na znění čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 je možné tato ustanovení vykládat v souladu s právem nevypovídat, tedy v tom smyslu, že neukládají členským státům povinnost uložit sankce osobě, která odmítla odpovědět na otázky orgánu dohledu, z nichž by mohla vyplývat její odpovědnost za protiprávní jednání, za které mohou být uloženy správní sankce trestní povahy. Pouze v případě, že bude tato možnost potvrzena, bude totiž možné dát na otázku týkající se platnosti těchto ustanovení s ohledem na články 47 a 48 Listiny kladnou odpověď.

63. Za tímto účelem je třeba nejprve stručně definovat právní kontext, do kterého spadají ustanovení, jež jsou předmětem této otázky.

64. Účelem směrnice 2003/6 je předcházet zneužívání trhu. Z bodů 2 a 12 jejího odůvodnění vyplývá, že tato směrnice zakazuje obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem s cílem zajistit integritu finančních trhů a zvýšit důvěru investorů v tyto trhy, přičemž tato důvěra spočívá zejména ve skutečnosti, že tito investoři mají stejné postavení a budou chráněni proti neoprávněnému používání důvěrných informací²⁷.

65. Aby byla zajištěna odpovídající účinnost tohoto normativního rámce, mělo by být každé porušení zákazů nebo povinností stanovených podle směrnice 2003/6 odhaleno a postihnuto²⁸. Z tohoto hlediska jsou členské státy povinny zajistit, aby jejich vnitrostátní režim sankcí byl v souladu s požadavky stanovenými v článku 14 této směrnice.

66. Nařízení č. 596/2014 sleduje stejné cíle jako směrnice 2003/6²⁹ a zároveň směřuje k vytvoření jednotnějšího a pevnějšího rámce, zejména posílením pravomocí v oblasti dohledu, vyšetřování a ukládání sankcí, které jsou svěřeny orgánu dohledu³⁰. V oblasti ukládání sankcí článek 30 tohoto nařízení rozšiřuje okruh požadavků, s nimiž musí členské státy uvést do souladu svůj vnitrostátní režim.

67. Pokud jde o ustanovení, jejichž výklad má Soudní dvůr poskytnout v projednávané věci, je třeba uvést, že čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 stanoví, že členské státy jsou povinny stanovit správní sankce, které mají být uloženy za neposkytnutí spolupráce při vyšetřování vedeném orgánem dohledu. Jelikož však tento článek výslovně odkazuje na článek 12 téže směrnice, musí být dotčené ustanovení

26 – Viz rozsudek ESLP ze dne 3. května 2001, J. B. v. Švýcarsko (CE:EHCR:2001:0503JUD003182796) (vyšetřování pro kráčení daně); rozsudek ESLP ze dne 4. října 2005, Shannon v. Spojené království (CE:EHCR:2005:1004JUD000656303) (vyšetřování pro zkreslování účetnictví a podvodnou dohodu), a rozsudek ESLP ze dne 5. dubna 2012, Chambaz v. Švýcarsko (CE:EHCR:2012:0405JUD001166304) (vyšetřování pro kráčení daně).

27 – Rozsudky ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdock (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 47); ze dne 7. července 2011, IMC Securities (C-445/09, EU:C:2011:459, bod 27); ze dne 28. června 2012, Geltl (C-19/11, EU:C:2012:397, bod 33), a ze dne 11. března 2015, Lafonta (C-628/13, EU:C:2015:162, bod 21).

28 – Viz bod 38 odůvodnění směrnice 2003/6.

29 – Viz bod 24 odůvodnění nařízení č. 596/2014.

30 – Viz bod 4 odůvodnění nařízení č. 596/[2014].

vykládáno ve spojení s článkem 12, který pokud jde o minimální obsah pravomocí orgánu dohledu, v odstavci 2 písm. b) stanoví, že tyto pravomoci zahrnují právo „požadovat informace od *každé* osoby, včetně těch, které se postupně zapojily do předávání příkazů nebo provádění dotyčných operací, jakož i jejich zmocnitelů, a je-li třeba, předvolat a vyslechnout každou takovou osobu“³¹. Jinými slovy z článku 12 směrnice 2003/6 vyplývá, že okruh osob, ve vztahu k nimž je orgán dohledu oprávněn vykonávat tuto pravomoc, je v zásadě neomezený.

68. Pokud jde o čl. 30 odst. 1 písm. b) [nařízení 596/2014], ten v podstatě stanoví, že členské státy jsou povinny poskytnout orgánu dohledu pravomoc přijmout správní sankce a jiná správní opatření v případě „neposkytnutí spolupráce či nevyhovění v souvislosti s vyšetřováním, kontrolou nebo žádostí“. Jelikož uvedený článek 30 nařízení č. 596/2014 výslovně odkazuje na článek 23 téhož nařízení, je nutné jej vykládat ve spojení s posledně uvedeným ustanovením, které v odstavci 2 definuje minimální obsah dohledových a vyšetřovacích pravomocí orgánu dohledu v tom smyslu, že tyto pravomoci zahrnují mimo jiné pravomoc „požadovat informace od *jakékoli* osoby, včetně těch, které se postupně zúčastňují předávání pokynů nebo provádění příslušných operací, jakož i jejich nadřízených, a pokud je to nutné, předvolat a vyslechnout každou takovou osobu za účelem získání informací“³².

69. Italská vláda ve svém písemném vyjádření tvrdí, že sémantický význam přídavných jmen „každé“ a „jakékoli“ ve spojení se skutečností, že není výslovně vyloučeno, aby členské státy sankcionovaly za neposkytnutí spolupráce osoby, z jejichž odpovědí by mohla vyplývat jejich odpovědnost za protiprávní jednání spadající do působnosti dotčeného orgánu dohledu, může odůvodňovat takový výklad článku 14 odst. 3 směrnice 2003/6, stejně jako článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014, podle kterého jsou členské státy také povinny uložit sankce ve správním řízení uvedeným osobám.

70. Jsem však přesvědčen, že takový závěr je nesprávný.

71. V tomto ohledu je třeba zaprvé zdůraznit, že přídavná jména „každé“ a „jakékoli“ odkazují v obou dotčených právních aktech na osoby, od nichž má orgán dohledu právo požadovat informace a které je tento orgán oprávněn předvolat na slyšení, a nikoli přímo na osoby, kterým je povinen uložit sankce za neposkytnutí spolupráce při jím vedeném vyšetřování, což není z hlediska podloženosti tohoto doslovného výkladu nepodstatné. Zadruhé a především mám za to, že výklad vycházející z neexistence výslovného vyloučení možnosti uložit sankce osobám, z jejichž odpovědí by mohla vyplývat jejich odpovědnost za protiprávní jednání spadající do působnosti orgánu dohledu, je nutně založen na předpokladu, že jak čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6, tak čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 ukládají členským státům povinnost zajistit, aby za neposkytnutí spolupráce v rámci vyšetřování vedeného tímto orgánem byly ukládány *správní sankce trestní povahy*. Jak je totiž ukázáno výše, právo nevypovídat je použitelné výhradně v trestním řízení nebo v řízení, ve kterém mohou být uloženy sankce trestní povahy.

72. V této souvislosti již na tomto místě uvádím, že z použití jiných tradičních výkladových metod uplatňovaných Soudním dvorem, jako je systematický a historický výklad dotčených ustanovení, podle mého názoru jednoznačně vyplývá, že takový výklad dotčených ustanovení je skutečně nesprávný.

73. Systematický výklad čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 především vyžaduje, aby bylo přihlédnuto k odstavci 1 téhož ustanovení, podle kterého, „[a]niž je dotčeno právo členského státu ukládat tresty, zajišťují členské státy v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy, aby mohla být přijata vhodná správní opatření nebo ukládány správní sankce proti osobám odpovědným za porušení opatření přijatých k provedení této směrnice. Členské státy zajistí, aby tato opatření byla účinná, přiměřená a odrazující“. Z tohoto odstavce vyplývá, že při přijímání opatření za účelem ukládání

31 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

32 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

sankcí za porušení vnitrostátních předpisů, kterými se provádí směrnice 2003/6, je členským státům přiznán široký prostor pro volné uvážení. Obecně platí, že členské státy nejen nejsou výslovně povinny stanovit kromě případných trestních sankcí i správní sankce trestní povahy, ale dokonce se mohou rozhodnout přijmout namísto správních sankcí ve vlastním slova smyslu „vhodná správní opatření“. Navíc, i když se členské státy rozhodnou zavést ve vnitrostátní právní úpravě „správní sankce“, je jejich prostor pro volné uvážení, pokud jde o rozsah těchto sankcí, omezen pouze požadavkem, aby tyto sankce byly „účinné, přiměřené a odrazující“³³. Tato povinnost podle mého názoru nutně neznamená povinnost přijmout sankce trestní povahy, jelikož i sankce, které takovou povahu nemají, mohou být v zásadě účinné, přiměřené a odrazující³⁴. Není mi totiž zřejmé, proč by sankce, která nesplňuje druhé kritérium podle rozsudku Bonda, jelikož je výhradně preventivní povahy nebo směřuje pouze k náhradě škody, nebo která nesplňuje třetí kritérium podle rozsudku Bonda, jelikož má omezenou působnost, nemohla mít výše popsané vlastnosti.

74. Tento výklad je ostatně podle mého názoru v souladu s úvahami generální advokátky J. Kokott vyjádřenými v jejím stanovisku ve věci Spector Photo Group a Van Raemdonck³⁵. Generální advokátka uvedla, že článek 14 směrnice 2003/6 patří mezi ustanovení této směrnice, která představují pouze „minimální požadavky“, a že „členské státy jsou zmocněny přijmout opatření nad rámec těchto požadavků“, a z toho dovodila, že tento článek ve skutečnosti „pouze požaduje, aby členské státy stanovily účinná a odrazující správní opatření“, a tudíž pokud jde o způsoby potrestání, vede směrnice 2003/6 pouze k „minimální harmonizaci“³⁶.

75. Pokud jde o systematický výklad článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014, mám za to, že ten neopravňuje k závěru, že by toto ustanovení muselo být vykládáno v tom smyslu, že ukládá členským státům povinnost přijmout systém správních sankcí trestní povahy. Je pravda, že čl. 30 odst. 1 tohoto nařízení omezuje prostor pro uvážení přiznaný členským státům, jelikož v podstatě stanoví, že členské státy jsou povinny přijmout jak správní sankce, tak [jiná] správní opatření, k postihu porušení těchto ustanovení, aniž jim ponechává možnost volby mezi těmito dvěma mechanismy sankcí. Nicméně je třeba uvést, že na neposkytnutí spolupráce se nevztahuje čl. 30 odst. 2 uvedeného nařízení, který mezi minimálními správními opatřeními a sankcemi, jež musí mít orgány dohledu pravomoc ukládat mimo trestních sankcí, stanoví některé sankce, jež mají na základě kritérií podle rozsudku Bonda zjevně povahu trestních sankcí³⁷.

33 – Několik drobných upřesnění týkajících se vymezení této hranice vyplývá z bodu 38 odůvodnění směrnice 2003/6, podle kterého „by měly být sankce dostatečně odrazující a přiměřené závažnosti protiprávního jednání a dosaženému zisku a měly by se používat důsledně“.

34 – Naproti tomu trestní povaha těchto sankcí může vyplývat z kritérií stanovených vnitrostátní právní úpravou pro posuzování jejich účinnosti, přiměřenosti a odrazující povahy. V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 71), ve kterém Soudní dvůr uvedl, že „čl. 14 odst. 1 směrnice 2003/6 nestanoví žádné kritérium pro posuzování toho, zda je určitá sankce účinná, přiměřená a odrazující. Vymezení těchto kritérií je ponecháno vnitrostátním právním předpisům“.

35 – Stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:534).

36 – Stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:534, bod 77).

37 – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci Garlsson Real Estate a další (C-537/16, EU:C:2017:668, bod 46). Shodně s generálním advokátem odkazují zejména na tyto správní sankce: odnětí nebo pozastavení oprávnění investičního podniku; dočasný nebo trvalý zákaz výkonu řídicí funkce v investičních podnicích; dočasný zákaz obchodování na vlastní účet; nejvyšší správní peněžité sankce ve výši alespoň trojnásobku výše dosaženého zisku nebo zamezené ztráty, jež jsou důsledkem porušení, pokud je lze stanovit; nejvyšší správní peněžité sankce ve výši alespoň 5 000 000 eur v případě fyzických osob a ve výši alespoň 15 000 000 eur v případě právnických osob. V každém případě je třeba zmínit, že kromě těchto sankcí je ve výčtu obsažen v čl. 30 odst. 2 nařízení č. 596/2014 uvedena také řada prostých správních opatření (příkaz osobě odpovědné za porušení, aby toto jednání ukončila a zdržela se jeho opakování, nebo veřejné upozornění, které označuje osobu odpovědnou za porušení a povahu tohoto porušení), jakož i sankce, jejíž čistě správní povaha je podle mého názoru nesporná (vrácení zisku plynoucího z porušení nebo ztráty, které se dotýká osoba díky porušením vyhnula, pokud je lze zjistit).

76. Pro učinění závěru o případné trestní povaze sankce jsou tedy podle mého názoru rozhodující kritéria, podle kterých má orgán dohledu v souladu s vnitrostátním právem postupovat při určení druhu a stupně přísnosti sankce, v mezích stanovených v čl. 31 odst. 1 písm. a) až g)³⁸ nařízení č. 596/2014, a rovněž váha, kterou má uvedený orgán podle téhož práva jednotlivým kritériím přiznat.

77. Rovněž z historického výkladu čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 podle mého názoru vyplývá, že při přijetí těchto dvou právních aktů nebylo úmyslem unijního normotvůrce uložit členským státům povinnost postihovat nesplnění opatření přijatých k provedení směrnice 2003/6 nebo ustanovení nařízení č. 596/2014 trestními sankcemi nebo sankcemi trestní povahy, jelikož cílem této směrnice a tohoto nařízení je pouze *minimální harmonizace* vnitrostátních režimů ukládání sankcí. V případě směrnice 2003/6 to jasně vyplývá z návrhu směrnice, ve kterém Komise uvádí, že „[p]řavidla v oblasti ukládání sankcí] jako taková zůstávají v pravomoci členských států“ a že „[s]ankce musí být účinné, přiměřené a odrazující. Každý členský stát nicméně může stanovit možné sankce za porušení těchto opatření nebo neposkytnutí spolupráce při vyšetřování upraveném v článku 12 této směrnice podle svého volného uvážení“³⁹. I v případě nařízení č. 596/2014 vyplývá záměr normotvůrce sledovat stejnou míru harmonizace z návrhu tohoto nařízení, v němž Komise uvádí, že „nařízení stanoví minimální pravidla v oblasti správních opatření, sankcí a pokut. Členské státy však mohou podle svého uvážení stanovit přísnější normy“⁴⁰.

78. S ohledem na široký prostor pro uvážení ponechaný členským státům za účelem provedení povinností, které jim ukládá čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 v rámci sledovaného cíle minimální harmonizace, nepovažuji za překvapivé, že unijní normotvůrce nepovažoval za nutné upřesňovat, že pokud jsou na vnitrostátní úrovni přijaty správní sankce trestní povahy, nelze takové sankce uložit osobám, jež v rámci vyšetřování týkajícího se protiprávního jednání, za které mohou být uloženy takové sankce, odmítne odpovědět na otázky orgánu dohledu, ze kterých by mohla vyplývat její odpovědnost za dotčené porušení. Podle mého názoru totiž normotvůrce tím, že členským státům ponechal možnost určit podle svého uvážení povahu a rozsah sankcí, které mají být stanoveny za neposkytnutí spolupráce orgánu dohledu, nutně připustil, aby bylo uložení sankce vyloučeno v důsledku uznání základních lidských práv, která Listina spojuje se sankcemi trestní povahy. Jinými slovy, jak tvrdí Rada v písemném vyjádření, skutečnost, že čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 i čl. 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 jsou formulovány obecně a bezpodmínečně, neznamená, že by takové výjimky související s dodržováním základního práva nemohly být zavedeny výkladem.

79. V tomto ohledu je třeba uvést, že bod 44 odůvodnění směrnice 2003/6⁴¹ a bod 77 odůvodnění nařízení č. 596/2014⁴² kodifikují zásadu, podle které musí být ustanovení sekundárního práva Unie vykládána v souladu se základními právy⁴³. V projednávané věci tato zásada znamená, že povinnost ukládat sankce za neposkytnutí spolupráce orgánu dohledu musí být vykládána v souladu s právem nevypovídat vyplývajícím z článků 47 a 48 Listiny, které musí být uznáno, pokud jde o řízení, ve kterém mohou být uloženy sankce trestní povahy.

38 – Jde o závažnost a délku trvání porušení a o řadu dalších okolností souvisejících s osobou odpovědnou za porušení, a to míru její odpovědnosti, její finanční sílu, významu realizovaného zisku nebo zamezených ztrát pro tuto osobu, pokud je lze určit, úroveň její spolupráce s příslušným orgánem, předchozí porušení, kterých se dopustila, a opatření, která přijala pro to, aby se dané porušení neopakovalo.

39 – Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) [COM (2001) 281 final – 2001/0118 (COD)] (Úř. věst. 2001, C 240E, s. 265).

40 – Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) [COM/2011/651 final – 2011/0295 (COD)].

41 – Tento bod odůvodnění zní: „Tato směrnice bere ohled na základní práva a řídí se zásadami uznávanými zejména [Listinou].“

42 – V tomto bodě odůvodnění se uvádí: Toto nařízení ctí základní práva a dodržuje zásady uznávané v [Listině]. Toto nařízení by proto mělo být vykládáno a používáno v souladu s těmito právy a zásadami. [...]“

43 – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 19. listopadu 2009, *Sturgeon a další* (spojené věci C-402/07 a C-432/07, EU:C:2009:716, bod 48 a citovaná judikatura).

80. Naproti tomu je třeba upřesnit, že na rozdíl od toho, co se zřejmě domnívá předkládající soud, výše uvedená zásada nevyžaduje, aby výklad povinnosti ukládat sankce za neposkytnutí spolupráce orgánu dohledu zohledňoval nutnost dodržovat standardy ochrany základních práv zaručené *právem členských států*, pokud jsou tyto standardy vyšší než standardy zaručené na úrovni unijního práva.

81. Předně není takový výklad potvrzen, jak zřejmě tvrdí předkládající soud, větným členem „v souladu s [...] vnitrostátními právními předpisy“ obsaženým v čl. 14 odst. 1 směrnice 2003/6 ani větným členem „v souladu s vnitrostátním právem“ obsaženým v čl. 30 odst. 1 nařízení č. 596/2014, které se vztahují na povinnost členských států ukládat sankce. Domnívám se totiž, že tyto větné členy byly vloženy pouze ke zdůraznění skutečnosti, že pravidla v oblasti ukládání sankcí musí být provedena vnitrostátním zákonodárcem⁴⁴.

82. V každém případě takový výklad již Soudní dvůr obecně vyvrátil v rozsudku Melloni⁴⁵. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, se třetí předběžná otázka položená Tribunal Constitucional (Ústavní soud, Španělsko) týkala toho, zda článek 53 Listiny⁴⁶ opravňuje členský stát, aby přijal vyšší standard ochrany základních práv zaručených jeho ústavou. V tomto ohledu poskytl velký senát Soudního dvora zápornou odpověď s odůvodněním, že takový výklad článku 53 by ohrožoval přednost, jednotnost a účinnost unijního práva⁴⁷.

83. Stejně tak v projednávané věci by takový výklad ohrozil zásadu přednosti unijního práva, jelikož by umožnil členskému státu bránit použití ustanovení unijního práva, která jsou plně v souladu s Listinou, tedy čl. 14 odst. 3 směrnice 2003/6 a čl. 30 odst. 1 nařízení č. 596/2014, pouze z toho důvodu, že nerespektují základní práva zaručená jeho ústavou. Navíc by ohrozil i jednotné a účinné uplatňování unijního práva, jelikož by narušil jednotnou úroveň ochrany práva nevypovídat v případě uložení sankce za neposkytnutí spolupráce orgánu dohledu, a mohl by představovat překážku harmonizace pravomocí orgánů dohledu ukládat sankce za takové nesplnění povinnosti.

84. S ohledem na výše uvedené úvahy mám za to, že znění článku 14 odst. 1 směrnice 2003/6 a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení č. 596/2014 umožňují výklad slučitelný s právem nevypovídat, jež vyplývá z článků 47 a 48 Listiny, a že tedy nelze zpochybnit jejich platnost s ohledem na poslední uvedené články. Je tudíž možné se nyní věnovat problematice rozsahu dotčeného práva.

44 – V tomto ohledu je třeba rovněž upozornit na návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) [COM (2001) 281 final – 2001/0118 (COD)] (Úř. věst. 2001, C 240E, s. 265), článek 14, ve kterém Komise v době před přijetím Listiny upřesňuje, že „[p]ři stanovení sankcí a organizací řízení o ukládání sankcí jsou členské státy povinny ctít zásady stanovené v [EÚLP]“, aniž by uváděla jakýkoli odkaz na práva zaručená na vnitrostátní úrovni.

45 – Rozsudek ze dne 26. února 2013 (C-399/11, EU:C:2013:107, body 56 až 64).

46 – Článek 53 Listiny stanoví: „Žádné ustanovení této listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy, včetně [EÚLP], a *ústavy členských států*.“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

47 – Viz rovněž rozsudky ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29); ze dne 11. září 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 44); ze dne 29. července 2019, Pelham a další (C-476/17, EU:C:2019:624, bod 80), a ze dne 29. července 2019, Spiegel Online (C-516/17, EU:C:2019:625, bod 19).

c) K rozsahu práva nevypovídat ve smyslu článků 47 a 48 Listiny

85. Jak bylo uvedeno v bodě 39 tohoto stanoviska výše, položil předkládající soud Soudnímu dvoru rovněž otázku týkající se rozsahu, který má být přiznán právu nevypovídat svědčícímu fyzickým osobám, jež vyplývá z článků 47 a 48 Listiny, ve správním řízení vedeném za účelem uložení sankcí trestní povahy, jako jsou sankce stanovené vnitrostátní právní úpravou postihující zneužívání trhu⁴⁸. V tomto ohledu předkládající soud zdůrazňuje, že judikatura ESLP týkající se článku 6 EÚLP zřejmě přiznává tomuto právu větší rozsah, než jaký vyplývá z judikatury Soudního dvora v oblasti protisoutěžních jednání.

86. Touto problematikou se budu zabývat v následujících bodech. Zaměřím se zejména na otázku, zda má být právu nevypovídat vyplývajícím z článků 47 a 48 Listiny přiznán v projednávané věci stejný rozsah, jaký je mu přiznán v judikatuře Soudního dvora, a odpovím na ni záporně (část 1). Z tohoto důvodu se pokusím, v souladu s ustanovením o homogenitě obsaženým v čl. 52 odst. 3 Listiny a vysvětlením k Listině⁴⁹, definovat rozsah působnosti práva nevypovídat v projednávané věci s odkazem na judikaturu Soudního dvora týkající se článku 6 EÚLP (část 2).

87. Před tímto posouzením je nejprve třeba uvést jedno upřesnění. Předkládající soud již vyloučil, podle mého názoru správně, že by právo nevypovídat samo o sobě mohlo být oprávněným důvodem, aby se osoba nedostavila na slyšení nařízené orgánem dohledu, nebo aby se na takové slyšení dostavila opožděně, aniž je tím dotčena možnost uvedeného soudu posoudit, zda může být toto odmítnutí odůvodněno skutečností, že se dotyčné osobě nedostalo záruky, že bude respektováno její právo nevypovídat. Proto se má analýza bude týkat pouze skutkové okolnosti spočívající v odmítnutí odpovědět na otázky uvedeného orgánu.

1) Právo nevypovídat v judikatuře Soudního dvora

88. Pokud je mi známo, Soudní dvůr se vyslovil k rozsahu působnosti práva nevypovídat pouze v oblasti práva hospodářské soutěže.

89. Východiskem pro jakoukoli analýzu této judikatury je zásadní rozsudek *Orkem v. Komise*⁵⁰.

90. Ve věci, ve které byl vydán zmíněný rozsudek, uplatnila žalující společnost žalobní důvod vycházející z argumentu, podle kterého byla na základě žádosti o informace, kterou jí zaslala Komise v rámci svého šetření vedeného pro podezření z její účasti na dohodách nebo jednání ve vzájemné shodě, v důsledku nucena učinit usvědčující výpověď a přiznat se k porušení předpisů o ochraně hospodářské soutěže. V odpovědi na tento argument Soudní dvůr nejprve upozornil na jedné straně na neexistenci takového práva v právním řádu Společenství, a na druhé straně na existenci „povinnosti aktivní spolupráce“, kterou mají podniky, proti nimž je vedeno vyšetřování pro možné porušení práva hospodářské soutěže. Následně dospěl Soudní dvůr k závěru, že lze přesto uznat určité meze vyšetřovací pravomoci Komise z důvodu nutnosti dodržovat práva podniků na obhajobu, aby nedošlo k nenapravitelnému zásahu do těchto práv v nalézacím řízení vedeném v rámci vyšetřování, které by mohlo být rozhodující pro získání důkazů o protiprávním jednání těchto společností⁵¹. Tyto meze definoval Soudní dvůr následovně: „[i] když má Komise [...] právo uložit podniku, aby poskytl veškeré nezbytné informace týkající se skutkových okolností, které mu mohou být známy, a aby jí podle

48 – Předkládající soud a některé zúčastněné strany správně připomínají, že Soudní dvůr již odpověděl kladně na otázku, zda řízení, jehož účastníkem je žalobce v původním řízení, a sankce, která mu může být uložena pro porušení článku 187a TUF, jsou trestní povahy ve smyslu judikatury *Bonda*. Viz rozsudek ze dne 20. března 2018, *Di Puma a Zecca* (spojené věci C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192, bod 38).

49 – Viz bod 50 tohoto stanoviska.

50 – Rozsudek ze dne 18. října 1989 (374/87, EU:C:1989:387).

51 – Rozsudek ze dne 18. října 1989, *Orkem v. Komise* (374/87, EU:C:1989:387, body 27 až 33).

potřeby předal dokumenty s nimi související, které má k dispozici, i když mohou proti němu nebo jinému podniku sloužit k prokázání existence protisoutěžního jednání, nemůže [...] tomuto podniku uložit povinnost poskytnout odpovědi, kterými by tento podnik musel přiznat existenci protiprávního jednání, o kterém musí předložit důkaz Komise“⁵².

91. Z pozdějších rozsudků vyplývá, jak uvádí předkládající soud, že Soudní dvůr tuto svou definici uvedených mezí nijak podstatně nezměnil⁵³. Naopak měl za to, že takto vymezený rozsah působnosti práva nevypovídat je v souladu s články 47 a 48 Listiny, jelikož požadavek na zajištění účinnosti práva hospodářské soutěže vyžaduje, aby bylo provedeno vyvážení mezi právem nevypovídat a veřejným zájmem na stíhání protisoutěžních jednání⁵⁴. Uznání práva nevypovídat, které by se vztahovalo i na veškeré čistě skutkové otázky („absolutní právo nevypovídat“), by totiž podle této judikatury šlo nad rámec toho, co je nezbytné pro ochranu práva podniků na obhajobu a představovalo by neodůvodněnou překážku plnění úkolu Komise dbát na dodržování pravidel hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Podle této judikatury totiž nic nebrání podniku, který odpověděl na čistě skutkové otázky, aby později v rámci správního řízení nebo při řízení před soudem Unie prokázal, že skutkové okolnosti uvedené v jeho odpovědích nebo v předložených dokumentech mají jiný význam nežli ten, který jim připisuje Komise.

92. Shrňme-li výše uvedené, podle Soudního dvora se právo nevypovídat nevztahuje na otázky týkající se skutkových okolností za předpokladu, že jejich účelem není dosáhnout přiznání dotyčného podniku k protiprávnímu jednání, jež je předmětem vyšetřování vedeného Komisí. Jinými slovy, jak upřesnil Soudní dvůr v rozsudku *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, klíčovou otázkou pro ochranu zaručenou tímto právem je, zda je odpověď podniku, jemuž je daný dotaz adresován, *v podstatě rovnocenná* uznání existence protiprávního jednání⁵⁵.

93. Pokud tomu tak není, je tato otázka považována za otázku „čistě skutkové povahy“⁵⁶, případně „čistě skutkovou“ otázku⁵⁷, a tudíž nespadá do rozsahu práva nevypovídat, a to ani v případě, že odpověď dotyčného podniku *může být použita k prokázání existence porušení pravidel hospodářské soutěže z jeho strany*.

94. Italská vláda v písemném vyjádření v podstatě tvrdí, že tato judikatura je obdobně použitelná i na vymezení rozsahu práva nevypovídat, jež požívají fyzické osoby ve správním řízení vedeném pro možné zneužívání trhu. Konkrétně požadavek zajistit účinnost ustanovení sekundárního práva ukládajících povinnost postihovat zneužívání trhu, jako je článek 14 směrnice 2003/6 a článek 30 nařízení č. 596/2014, podle uvedené vlády vyžaduje, aby byl rozsah práva nevypovídat stanoven na základě vyvážení tohoto práva s veřejným zájmem na zajištění integrity finančních trhů a posílení důvěry investorů v tyto trhy⁵⁸.

95. S tímto názorem nemohu souhlasit.

52 – Rozsudek ze dne 18. října 1989, *Orkem v. Komise* (374/87, EU:C:1989:387, body 34 a 35).

53 – Viz zejména rozsudky ze dne 20. února 2001, *Mannesmannröhren-Werke v. Komise* (T-112/98, EU:T:2001:61, bod 65); ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise* (spojené věci C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 273); ze dne 29. června 2006, *Komise v. SGL Carbon* (C-301/04 P, EU:C:2006:432, bod 41); ze dne 24. září 2009, *Erste Group Bank a další v. Komise* (spojené věci C-125/07 P, C-133/07 P a C-137/07 P, EU:C:2009:576, bod 271), jakož i ze dne 25. ledna 2007, *Dalmine v. Komise* (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 34).

54 – Viz zejména rozsudky ze dne 20. února 2001, *Mannesmannröhren-Werke v. Komise* (T-112/98, EU:T:2001:61, body 66 a 78); ze dne 29. června 2006, *Komise v. SGL Carbon* (C-301/04 P, EU:C:2006:432, bod 49); ze dne 28. dubna 2010, *Amann & Söhne a Cousin Filterie v. Komise* (T-446/05, EU:T:2010:165, body 326 a 328), a ze dne 14. března 2014, *Buzzi Unicem v. Komise* (T-297/11, EU:T:2014:122, body 60 a 62).

55 – Rozsudek ze dne 15. října 2002 (spojené věci C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 273). V tomto ohledu viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci *HeidelbergCement v. Komise* (C-247/14 P, EU:C:2015:694, bod 154).

56 – Rozsudek ze dne 14. prosince 2006, *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise* (spojené věci T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, EU:T:2006:396, bod 539).

57 – Rozsudek ze dne 20. února 2001, *Mannesmannröhren-Werke v. Komise* (T-112/98, EU:T:2001:61, bod 77).

58 – Viz bod 2 odůvodnění směrnice 2003/6 a nařízení č. 596/2014.

96. Vzhledem k tomu, že tato judikatura byla vytvořena s odkazem na podniky vyšetřované v souvislosti s porušením práva hospodářské soutěže, týká se zjevně pouze právnických osob, jak ostatně podotýká předkládající soud. Podniky a sdružení podniků jsou totiž jedinými subjekty unijního práva hospodářské soutěže a zároveň jedinými subjekty, kterým může Komise ukládat pokuty za porušení článků 101 a 102 SFEU⁵⁹. Naopak otázkou rozsahu práva nevypovídat, které svědčí fyzickým osobám, se podle mého názoru Soudní dvůr dosud nezabýval.

2) Právo nevypovídat v judikatuře ESLP

97. Na rozdíl od Soudního dvora se ESLP, nemýlím-li se, dosud nikdy nevypravil k možnosti právnícké osoby dovolávat se práva nevypovídat v trestním nebo správním řízení, které je proti ní vedeno a ve kterém mohou být uloženy sankce trestní povahy. Jinými slovy, rozsah tohoto práva, jak je v hrubých rysech definován v následujících bodech, byl dosud uznán pouze ve vztahu k *fyzickým osobám*⁶⁰.

98. To velmi jasně vyplývá ze způsobu, jakým ESLP charakterizoval smysl existence práva nevypovídat a práva neobviňovat sám sebe, přičemž posledně uvedené právo je součástí prvně uvedeného práva. Tímto smyslem existence je totiž podle ESLP ochrana osob, proti kterým bylo vzneseno „trestní obvinění“, před nepřiměřeným nátlakem ze strany veřejných orgánů. Podle uvedeného soudu je cílem takové ochrany snaha předejít justičním omylům a zaručit výsledek sledovaný článkem 6 EÚLP⁶¹, konkrétně zajistit, aby bylo obvinění v trestní věci založeno na argumentech, které nevycházejí z důkazů získaných z donucení nebo pod nátlakem *proti vůli obviněného*. Tento posledně uvedený aspekt je posílen upřesněním, podle kterého se právo neobviňovat sám sebe „týká zejména respektování vůle obviněného nevypovídat“⁶².

99. Jinými slovy, jak uvedla Komise v písemném vyjádření, podstatou cílů sledovaných právem nevypovídat, jak je pojímá ESLP, je respektování jedince a jeho svobody rozhodování tím, že bude zamezeno nátlaku na utváření jeho vůle ze strany orgánů veřejné moci. Tento soud tedy chápe dotčené právo jako součást lidské důstojnosti, jak správně uvedl soudce S.K. Martens ve svém nesouhlasném stanovisku připojeném k rozsudku Saunders v. Spojené království, kde upřesňuje, že ESLP zřejmě vycházel z názoru, že „*respektování lidské důstojnosti a svobody* vyžaduje, aby měl každý podezřelý naprostou volnost se rozhodnout, jak bude postupovat v případě obvinění, které proti němu bylo vzneseno“^{63 64}. Za těchto okolností není zřejmě rozsah, který tomuto právu přiznává citovaná judikatura, přenositelný na právnícké osoby⁶⁵.

59 – Viz stanovisko generálního advokáta L. A. Geelhoeda ve věci Komise v. SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:53, bod 63).

60 – V tomto smyslu viz Wils W., „Self-Incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis“, *World Competition: Law and Economics Review*, svazek 26, č. 4, 2003, s. 577; a Oliver P., „Companies and their Fundamental Rights: a Comparative Perspective“, *International and Comparative Law Quarterly*, Wolters Kluwer, svazek 64, č. 3, 2015, s. 686. Jak zdůraznily některé zúčastněné strany v projednávané věci, stejný výklad uplatnil i unijní normotvůrce ve směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. 2016, L 65, s. 1), jejíž článek 7 chrání „právo nevypovídat“ a „právo neobviňovat sám sebe“. Viz zejména bod 13 jejího odůvodnění, podle kterého „[t]ato směrnice uznává, že potřeba i úroveň ochrany některých aspektů presumpce nevinny se u fyzických a právnických osob liší. Pokud jde o fyzické osoby, zachycuje tuto ochranu ustálená judikatura [ESLP]. Soudní dvůr však uznal, že některá práva vyplývající z presumpce nevinny nepřísluší právnickým osobám stejným způsobem jako osobám fyzickým“.

61 – Rozsudek ESLP ze dne 8. února 1996, Murray v. Spojené království (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 45).

62 – Rozsudek ESLP ze dne 17. prosince 1996, Saunders v. Spojené království (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 69).

63 – Rozsudek ESLP ze dne 17. prosince 1996, Saunders v. Spojené království (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791), body 9 a 10 nesouhlasného stanoviska soudce S.K. Martense, ke kterému se připojil soudce P. Küris.

64 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

65 – Z judikatury ESLP týkající se jiných základních práv lze ostatně dovést, že tento soud v některých případech rozlišuje mezi úrovní ochrany přiznané fyzickým osobám na straně jedné a právnickým osobám na straně druhé. Typickým příkladem je rozsudek Niemitz v. Německo (rozsudek ESLP ze dne 16. prosince 1992, CE:ECHR:1992:1216JUD001371088), ve kterém ESLP rozhodl, že policejní prohlídka kanceláře nezávislého právníka, ve které tento nezávislý právník žil, představuje porušení jeho domovní svobody. Zmíněný soud však uvedl, že veřejné zásahy v souladu s čl. 8 odst. 2 EÚLP „mohou zacházet dále v případech, kdy jde o profesní či obchodní prostory či činnosti, než v jiných případech“ (bod 31). Je třeba podotknout, že v rozsudku ze dne 18. června 2015, Deutsche Bahn a další v. Komise (C-583/13 P, EU:C:2015:404) Soudní dvůr na základě této judikatury potvrdil posouzení Tribunálu, podle kterého nevede neexistence předchozího soudního povolení jako taková k protiprávnosti kontroly provedené Komisí v rámci jejích kontrolních pravomocí v oblasti hospodářské soutěže (body 20 až 25).

100. Pokud jde o rozsah práva nevyprávět svědčícího fyzickým osobám, který uznává ESLP, je třeba nejprve připomenout, že podle tohoto soudu má toto právo chránit osoby, proti kterým bylo vzneseno trestní obvinění, před *nepřiměřeným nátlakem* ze strany veřejných orgánů.

101. Z toho vyplývá, že v rámci posuzování možného porušení článku 6 EÚLP Evropský soud pro lidská práva nejprve zjišťuje, zda byl prokázán nátlak s cílem získat důkazy, a následně zkoumá, zda má být tento nátlak kvalifikován jako nepřiměřený. Ve své judikatuře uvedl několik situací, kdy se lze obávat existence nepřiměřeného nátlaku, z nichž první je případ „podezřelého, kterému hrozí sankce, nebude-li svědčit, což znamená, že buď poskytne svědectví, nebo mu bude uložena sankce za to, že tak odmítl učinit“⁶⁶. Za účelem zjištění, zda se tato obava skutečně naplnila, posuzuje ESLP povahu a míru nátlaku, které se projevují v druhu a stupni přísnosti sankce za odmítnutí poskytnout odpověď⁶⁷, a existenci odpovídajících záruk v dotčeném řízení⁶⁸.

102. ESLP nicméně mnohokrát zopakoval, že ne všechny formy přímého nátlaku na obviněného s cílem přimět jej, aby proti své vůli učinil usvědčující výpověď, jsou takové povahy, aby zakládaly porušení článku 6 EÚLP. Podle tohoto soudu totiž není právo nevyprávět absolutní⁶⁹, a tudíž je nátlak ze strany veřejných orgánů v rozporu s uvedeným ustanovením, pouze pokud by zbavil toto právo jeho vlastní podstaty⁷⁰. Klíčovým aspektem v rámci tohoto posouzení je podle ESLP způsob, jakým jsou důkazy získané pod nátlakem⁷¹, ať již v kontextu daného řízení, nebo mimo tento kontext⁷², použity v trestním řízení.

103. Toto posledně uvedené kritérium umožňuje zejména určit případnou nepřiměřenost nátlaku, pokud se otázky položené obviněnému týkají *skutkových okolností*. Touto problematikou se ESLP poprvé zabýval ve věci Saunders v. Spojené království. V odpovědi na argument britské vlády, podle kterého právo nevystavit se trestnímu stíhání nelze v dané věci uplatnit, jelikož stěžovatel nebyl nucen poskytnout sebe usvědčující odpovědi, ESLP nejprve uvedl, že právo nevyprávět „nelze důvodně omezit na přiznání k protiprávnímu jednání nebo vyjádření, která by přímo svědčila proti obviněnému“, a poté uvedl, že „[s]vědecká výpověď získaná pod nátlakem, která nemá na první pohled usvědčující povahu – například vyjádření vyvíňující pachatele nebo *prosté informace v odpovědi na skutkové otázky* – mohou být následně použity v trestním řízení na podporu obžaloby.“^{73 74},

104. V tomto ohledu přinesl zásadní upřesnění pozdější rozsudek Corbet v. Francie. ESLP v něm nejprve dospěl k závěru, že došlo k nátlaku a že výpovědi obviněných nemají povahu výpovědi ve svůj neprospěch, a na tomto základě rozhodl, že pokud jde o použití výpovědí týkajících se skutkových okolností získaných pod nátlakem, jde o porušení článku 6 EÚLP v případě, že tyto výpovědi „měly vliv na výrok o vině nebo trestu“⁷⁵. Mám za to, že jelikož je použití pojmosloví trestního řízení odůvodněno výhradně specifickým skutkovým rámcem zmíněné věci, je třeba tuto zásadu považovat za použitelnou i na případy, kdy výpovědi měly vliv na *odsouzení nebo uložení sankcí* ve správním řízení spadajícím mezi trestní věci ve smyslu článku 6 EÚLP.

66 – Rozsudek ESLP ze dne 13. září 2016, Ibrahim a další v. Spojené království (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, bod 267).

67 – Rozsudek ESLP ze dne 21. prosince 2000, Heaney a McGuinness v. Irsko (CE:ECHR:2000:1221JUD003472097, bod 53) (trest odnětí svobody na šest měsíců).

68 – Rozsudek ESLP ze dne 29. června 2007, O'Halloran a Francis v. Spojené království (CE:ECHR:2007:0629JUD001580902, bod 59).

69 – Rozsudek ESLP ze dne 21. prosince 2000, Heaney a McGuinness v. Irsko (CE:ECHR:2000:1221JUD003472097, bod 47).

70 – Rozsudek ESLP ze dne 8. února 1996, Murray v. Spojené království (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 49).

71 – Rozsudek ESLP ze dne 17. prosince 1996, Saunders v. Spojené království (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 71).

72 – Rozsudek ESLP ze dne 8. dubna 2004, Weh v. Rakousko (CE:ECHR:2004:0408JUD003854497, body 42 až 44).

73 – Rozsudek ESLP ze dne 17. prosince 1996, Saunders v. Spojené království (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 71).

74 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

75 – Rozsudek ESLP ze dne 19. března 2015, Corbet a další v. Francie (CE:ECHR:2015:0319JUD000749411, bod 34).

105. Kromě toho ESLP uvedl, že rozsah práva nevypovídat nelze omezit na jeho vyvážení se zájmem veřejné povahy. Tento směr judikatury je uplatňován od vydání rozsudku *Sanders v. Spojené království*, ve kterém ESLP odmítl tezi [britské] vlády, podle které zásadní veřejný zájem na stíhání podvodů v oblasti společností a postihování osob, které jsou za ně odpovědné, odůvodňuje, aby nebylo obviněnému přiznáno právo neobviňovat sám sebe⁷⁶.

106. Proto do rozsahu práva nevypovídat svědčícího fyzickým osobám ve správním řízení, ve kterém mohou být uloženy sankce trestní povahy, jako je řízení dotčené ve věci v původním řízení, spadají i skutkové otázky, z nichž nutně nevyplývá uznání viny, pokud měly tyto otázky vliv na odůvodnění vydaného rozhodnutí nebo na sankci uloženou v takovém řízení. Pro účely určení tohoto rozsahu je veřejný zájem na stíhání dotčeného protiprávního jednání zcela irelevantní.

107. V tomto ohledu je třeba se vypořádat s argumentem Komise vzneseným jak v jejím písemném vyjádření, tak na ústním jednání, podle kterého zásada vyplývající z rozsudku velkého senátu ve věci *Jussila v. Finsko* (dále jen „rozsudek *Jussila*“)^{77 78}, již uplatnil Tribunál Evropské unie v rozsudku *Schindler Holding Ltd a další v. Komise*⁷⁹, opravňuje k „méně přísnému“ uplatňování práva nevypovídat v takových oblastech, jako je ukládání sankcí za zneužívání trhu, kdy je tomuto právu přiznán stejně omezený rozsah, jaký mu ve vztahu k právníkům osobám přiznává judikatura Soudního dvora v oblasti protisoutěžních jednání.

108. Je třeba připomenout, že ve zmíněné věci rozhodoval ESLP o otázce, zda je nenařízení jednání v odvolacím řízení týkajícím se doměření daně, o němž rozhodl finský daňový úřad, slučitelné s článkem 6 EÚLP. Při této příležitosti ustálil ESLP zásadu, podle které je u všech řízení, ve kterých mohou být uloženy sankce, které je třeba považovat za trestní ve smyslu článku 6 EÚLP, nutné rozlišovat mezi řízeními a sankcemi, které jsou „součástí tvrdého jádra trestního práva“ a jsou tak spojeny s „újmou na cti“ osob, proti kterým směřují, a řízeními, které jeho součástí nejsou. ESLP totiž nejprve připomenul, že autonomní výklad pojmu „trestní obvinění“, který tento soud přijal, měl za následek postupné rozšíření uplatňování trestněprávní složky článku 6 EÚLP na oblasti, které formálně nespádají do tradičních kategorií trestního práva, a následně upřesnil, že pokud jde o kategorie, které nejsou součástí tvrdého jádra trestního práva, záruky poskytnuté trestněprávní složkou článku 6 „se nemusí nutně uplatňovat tak přísně“⁸⁰.

109. Vzhledem k tomu, že součástí těchto záruk je právo nevypovídat, lze podle Komise tvrdit, že rozsah tohoto práva uznávaný Evropským soudem pro lidská práva závisí na otázce, zda je oblast, v níž má být použit článek 6 EÚLP, součástí tvrdého jádra trestního práva, jelikož pokud tomu tak není, je třeba jeho rozsah považovat za užší, a tedy odpovídající rozsahu, který je tomuto právu přiznán v judikatuře Soudního dvora týkající se oblasti protisoutěžních jednání.

110. Podle mého názoru tento argument nemůže v projednávané věci obstát, jelikož ESLP již rozhodl, v rozsudku *Grande Stevens a další v. Itálie*, že sankce přijaté italským normotvůrcem k provedení směrnice 2003/6 jsou součástí tvrdého jádra trestního práva, přičemž újma na cti s nimi spojená vyplývá ze skutečnosti, že jimi může být dotčena profesní čest a pověst dotyčných osob⁸¹.

76 – Rozsudek ESLP ze dne 17. prosince 1996, *Saunders v. Spojené království* (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 74). Ačkoli je pravda, že ESLP zřejmě potvrdil takové vyvážení zájmů v rozsudku ze dne 11. července 2006, *Jalloh v. Německo* (CE:ECHR:2006:0711JUD005481000, bod 117), je zároveň pravda, že v rozsudku ze dne 13. září 2016, *Ibrahim a další v. Spojené království* (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, bod 252) omezil okolnosti, za kterých lze přihlídnout k veřejnému zájmu, na okolnosti související se stíháním protiprávních jednání spadajících mezi zvláště citlivé oblasti, jako je terorismus nebo jiné závažné trestné činy.

77 – Rozsudek ESLP ze dne 23. listopadu 2006, *Jussila v. Finsko* (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301).

78 – Ze znění písemného vyjádření Komise vyplývá, že tento argument byl zřejmě vznesen na podporu navrhovaného výkladu, podle kterého je judikatura ESLP týkající se práva nevypovídat použitelná na fyzické osoby, zatímco judikatura Soudního dvora je použitelná výhradně na právníké osoby. Podle mého názoru by měl být tento argument posouzen autonomně.

79 – Rozsudek ze dne 13. července 2011 (T-138/07, EU:T:2011:362, bod 52).

80 – Rozsudek ESLP ze dne 23. listopadu 2006, *Jussila v. Finsko* (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, bod 43).

81 – Rozsudek ESLP ze dne 4. března 2014, *Grande Stevens a další v. Itálie* (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 122).

111. V každém případě mám pochybnosti, zda vůbec lze uplatňovat zásadu vyplývající z rozsudku Jussila k odůvodnění striktnějšího výkladu rozsahu práva nevypovídat.

112. Předně je třeba zdůraznit, že ačkoli Tribunál tuto zásadu skutečně několikrát použil⁸², Soudní dvůr z ní nikdy nevycházel, ačkoli mu to generální advokáti ve třech věcech navrhli⁸³.

113. Kromě toho nesmíme zapomínat, že její použitelnost je omezená, a to ze dvou důvodů. Zaprvé, ačkoli je pravda, že v bodě 43 se odkazuje obecně na „záruky poskytnuté trestněprávní složkou článku 6“, je zároveň nutno podotknout, že v pozdější judikatuře dal ESLP jasně najevo, že toto méně přísné uplatňování trestněprávní složky článku 6 EÚLP se týká pouze *některých* z těchto záruk. Například v rozsudku Kammerer v. Rakousko tento soud rozhodl, že přístup přijatý v rozsudku Jussila „není omezen na otázku nenařízení jednání, ale *lze jej vztáhnout* i na jiné procesní záruky obsažené v článku 6, jako je v projednávané věci účast obviněného na jednání“^{84 85}. S ohledem na tuto úvahu je podle mého názoru sporné, zda je přijatelné méně přísné uplatňování takové záruky, jako je právo nevypovídat, které podle judikatury ESLP tvoří „podstatu pojmu spravedlivý proces“. Zadrugé plně souhlasím s výkladem, podle kterého zásada vyplývající z rozsudku Jussila neznamena vyloučení nebo omezení rozsahu posuzované záruky, ale pouze její *nahrazení* alternativními způsoby ochrany práva na spravedlivý proces^{86 87}. Závěr obsažený v tomto rozsudku, podle kterého nedošlo k porušení článku 6 EÚLP, je totiž založen na *kontextuálním* posouzení otázky, zda právní problémy, jež byly tomuto soudu předloženy, mohou opravňovat vnitrostátní orgány, aby ve výjimečných případech zamítly žádost o nařízení jednání.

114. Z výše uvedeného vyplývá, že zásada zavedená rozsudkem Jussila může odůvodňovat, aby se na odpovědi na skutkové otázky orgánu dohledu, které mají sloužit k prokázání existence porušení, nevztahovalo právo nevypovídat, pouze za předpokladu, že pro takový případ jsou k dispozici alternativní způsoby ochrany práva na spravedlivý proces, což je třeba ověřit na základě kontextuálního posouzení.

115. Tato druhá úvaha zároveň podle mého názoru vylučuje, relevantnost rozsudku A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Itálie (dále jen „rozsudek Menarini“)⁸⁸, na který v tomto kontextu Komise rovněž odkazuje, jelikož stanoví obdobnou zásadu, podle které: „[a]čkoli rozdíl mezi správním řízením a trestním řízením v pravém slova smyslu] nemohou zprostit smluvní státy jejich povinnosti dodržovat veškeré zásady zakotvené v článku 6, mohou mít vliv na způsob jejich uplatňování“⁸⁹. V tomto rozsudku bylo důvodem záporné odpovědi ESLP, pokud jde o případné porušení práva každé osoby, aby byla její věc spravedlivě projednána orgánem s plnou jurisdikcí, při přezkumu rozhodnutí

82 – Kromě rozsudku citovaného v bodě 107 tohoto stanoviska, rozsudky ze dne 13. září 2013, Total v. Komise (T-548/08, nezveřejněný, EU:T:2013:434, body 183 až 185), a ze dne 11. července 2014, Sasol a další v. Komise (T-541/08, EU:T:2014:628, body 206 až 208).

83 – Stanovisko generální advokátky E. Sharpston ve věci KME Germany a další v. Komise (C-272/09 P, EU:C:2011:63, bod 67); stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci Elf Aquitaine v. Komise (C-521/09 P, EU:C:2011:89, body 30 a 31), a stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:248, body 25 až 27).

84 – Rozsudek ESLP ze dne 12. května 2010, Kammerer v. Rakousko (CE:ECHR:2010:0512JUD003243506, bod 27) (volný překlad). V tomto smyslu viz rovněž rozsudek ESLP ze dne 10. července 2014, Marčan v. Chorvatsko (CE:ECHR:2014:0710JUD004082012, bod 35).

85 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

86 – Viz Smits C. a Waelbroeck, D., „When the Judge Prosecutes, Power Prevails Over Law“, In: Govaere I., Quick R. a Bronckers M. (ed.), *Trade and Competition Law in the EU and Beyond*, Edward Elgar Publishing, 2011, s. 452.

87 – Takto lze podle mého názoru shrnout poslední větu bodu 42 uvedeného rozsudku, která zní: „Je třeba zde [...] přihlídnout především k zásadě rovnosti zakotvené v článku 6, která má zásadní význam [...]“

88 – Rozsudek ESLP ze dne 27. září 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Itálie (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908).

89 – Rozsudek ESLP ze dne 27. září 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Itálie (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908, bod 62).

vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž italským správním soudem, v podstatě to, že ačkoli italská právní úprava a judikatura vybízely správní soud k tomu, aby uskutečnil jen jednoduché přezkoumání zákonnosti, Státní rada *vzhledem k okolnostem dané věci* provedla přezkum v plné jurisdikci⁹⁰.

116. V důsledku toho mám za to, že ani zásadu vyplývající z rozsudku Jussila, ani zásadu vyplývající z rozsudku Menarini, nelze uplatnit na podporu argumentu, podle kterého má být právu nevypovídat svědčícímu fyzickým osobám ve správním řízení, v němž může být uložena sankce trestní povahy, přiznán stejně omezený rozsah, jaký je uznáván ve vztahu k právnickým osobám v judikatuře Soudního dvora týkající se oblasti protisoutěžních jednání.

117. Na závěr se domnívám, že vzhledem k ustanovení o soudržnosti uvedenému v článku 52 odst. 3 Charty musí rozsah, jež je třeba přiznat právu fyzických osob nevypovídat, jak vyplývá z článků 47 a 48 Listiny, v rámci správních řízení, v nichž může být uložena sankce trestněprávní povahy, odpovídat rozsahu vymezenému v relevantní judikatuře ESLP, a zejména pokud jde o odpovědi na skutkové otázky, v rozsudku Corbet a další v. Francie⁹¹.

V. Závěry

118. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na obě předběžné otázky položené Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie), v přeformulovaném znění, odpověděl následovně:

„Znění čl. 14 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES ze dne 28. ledna 2003 o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnice Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES umožňuje jejich výklad v souladu s právem nevypovídat vyplývajícím z článků 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie, jelikož dotčené články musí být chápány v tom smyslu, že neukládají členským státům povinnost ukládat sankce osobám, které odmítnou odpovědět na otázky orgánu dohledu, z nichž může vyplývat jejich odpovědnost za porušení, za které mohou být uloženy správní sankce trestní povahy. Právu nevypovídat svědčícímu fyzickým osobám ve správních řízeních, ve kterých mohou být uloženy sankce trestní povahy, musí být na základě ustanovení o soudržnosti obsaženého v čl. 52 odst. 3 Listiny základních práv přiznán rozsah, který vyplývá z relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva, podle které se toto právo vztahuje mimo jiné i na odpovědi na skutkové otázky za předpokladu, že tyto otázky mají vliv na odsouzení nebo uložení sankcí v uvedených řízeních.“

90 – Rozsudek ESLP ze dne 27. září 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Itálie (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908), nesouhlasné stanovisko soudce Sajó. V tomto ohledu viz Muguët-Poullennec G. a Domenicucci D. P., „Amende infligée par une autorité de concurrence et droit à une protection juridictionnelle effective: les enseignements de l'arrêt Menarini de la CEDH“, *Revue Lamy de la concurrence*, č. 30, 1. ledna 2012.

91 – Rozsudek ESLP ze dne 19. března 2015, Corbet a další v. Francie (CE:ECHR:2015:0319JUD000749411).